

سازمان بنادر و دریانوردی به عنوان تنها مرجع حاکمیتی کشور در امور بندری، دریایی و کشتی‌رانی بازرگانی به منظور ایفای نقش مرجعیت دانشی خود و در راستای تحقق راهبردهای کلان نقشه جامع علمی کشور مبنی بر "حمایت از توسعه شبکه‌های تحقیقاتی و تسهیل انتقال و انتشار دانش و سامان‌دهی علمی" از طریق "استانداردسازی و اصلاح فرایندهای تولید، ثبت، داوری و سنجش و ایجاد بانک‌های اطلاعاتی یکپارچه برای نشریات، اختراعات و اکتشافات پژوهشگران"، اقدام به ارایه این اثر در سایت SID می‌نماید.

سازمان بنادر و دریانوردی

نقش درختان حرا در نحوه و نرخ رسوبگذاری خورهای جزرو

مدی: مطالعه موردی منطقه قشم

کتایون رفیع تبار

افشین دانه کار

حمید رحیمی پور

این تحقیق به منظور بررسی نحوه و نرخ رسوبگذاری در جنگلهای حرای ایران صورت گرفته است. حضور ریشه های هوایی میخی شکل در بستر رویشگاه و تاثیر جزرو مد در تمام عرصه رویشگاه شرایطی متفاوت از دیگر نواحی فاقد این اجتماعات برای رسوب گذاری فراهم می آورد. تحقیق حاضر در یکی از خورهای جزرومدی بانام محلی لیه دست از مجموعه خور های ترعه خوران در منطقه طبل واقع در شمال غربی جزیره قشم در موقعیت جغرافیایی ۵۵ درجه و ۴۲ دقیقه و ۳۲ ثانیه طول شرقی و ۲۶ درجه و ۴۷ دقیقه و ۲۲ ثانیه عرض شمالی به اجرا در آمد که در محدوده منطقه حفاظت شده ، تالاب بین المللی و ذخیره گاه بیوسفری حرا قرار دارد. این تحقیق با دو روش استفاده از تله های رسوبگیر خاص و نیز بررسی دبی رسوبات (جهت تائید صحت نتایج) انجام شد. پارامترهای مورد بررسی در این مطالعه شامل داده های جزرو مدی ، سرعت جریان، غلظت رسوبات معلق و پارامترهای مربوط به رسوب با استفاده از اندازه گیری و نمونه برداری بدست آمده و بر اساس داده های فوق دبی ورودی و خروجی رسوبات از خور و میزان رسوبات ته نشین شده در تله های رسوبگیر در طول سه سیکل متوالی جزرومدی کشند مورد بررسی قرار گرفت.

تجزیه تحلیل منحنی های جزرومدی نشان دهنده عدم تقارن بین منحنی جزرومد در خور مورد مطالعه بوده است که این امر را می توان ناشی از وجود رویش های مانگرو در

Archive of SID

منطقه و اثر اصطکاکی آنها بر روی جریان دانست. همچنین منحنی های تغییر غلظت رسوبات معلق در طول هر سیکل جزرومد دارای دو قله بود که علت آن مورد تحلیل قرار گرفت. غلظت رسوبات معلق در زمان آب ساکن مد (High slack tide) به دلیل صفر شدن اغتشاش و با ته نشین شدن، به کمترین حد خود میرسد و با افزایش سرعت جریان در هنگام جزر مجدداً افزایش می یابد. این بررسی همچنین نشان داد بیش از نیمی از رسوبات ورودی به خور پس از جزر نیز در خور باقی می ماند. بدین ترتیب رویشهای مانگرو همانند یک تله رسوبگیر برای رسوبات ورودی عمل می کنند مطابق محاسبات انجام شده. میانگین نرخ رسوبگذاری در خور مورد مطالعه در طول سه سیکل مورد بررسی قرار گرفته و میزان رسوبگذاری در این خور بالغ بر ۲ سانتی متر در سال برآورد گردید با توجه به رسوبگذاری بیشتر در میانه خور نسبت به حاشیه ها پیش بینی می شود، با نشست رسوبات بیشتر و بالا آمدن بستر خور و کاهش شیب عرضی آن در طول چندین سال آینده، نهال های جوان مانگرو در خور استقرار یافته و جنگل در این منطقه در حال انبوه شدن می باشد. این در حالی است که بررسی مساحت جنگل مانگرو این منطقه بین سالهای ۱۹۸۹ تا ۲۰۰۱ میلادی توسط سیستم اطلاعات جغرافیایی و استفاده از داده های ماهواره لندست TM, ETM نشان میدهد که رویش های مانگرو در منطقه مورد مطالعه رو به توسعه می باشند.

واژگان کلیدی: نرخ رسوبگذاری، تله های رسوبگیر، اندازه ذرات رسوب، جزرومد، جهت جریان، سرعت جریان، غلظت رسوبات معلق، دبی رسوبات معلق، عدم تقارن جزرومدی، خور جزرومدی، درختان حرا، ریشه های هوایی، GIS، بررسی مساحت جنگل، جنگل مانگرو، اسکله طبل، ذخیره گاه بیوسفری حرا، تالاب بین المللی حرا، جزیره قشم، خلیج فارس